

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

مراقبت های بلافاصله بعد از زایمان ۵۹۴۳۰

Early postpartum health care

به سفارش:

اداره استانداردسازی و تدوین راهنماهای بالینی

دفتر ارزیابی فن آوری، استانداردسازی و تعرفه سلامت

۱۳۹۳

تالیف کنندگان:

میترا کولیوند - دانشجوی دکترای بهداشت باروری عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

شیوا بهمنش کارشناس مامایی ستاد معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

شیوا کاظمی - کارشناس مامایی ستاد معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

لیلا هادی پور - کارشناس اداره سلامت مادران وزارت بهداشت

لیلا اسلامبولچی - کارشناس اداره مامایی وزارت بهداشت

زهره مظاهری - کارشناس دفتر مشاور وزیر در امور مامایی

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

مقدمه:

توسعه جوامع و گسترش نظام های صنعتی در جهان، خصوصاً در دو سده اخیر و نیز توسعه ارتباطات و مبادلات تجاری موجب گردید که تقریباً تمام کشورهای جهان به منظور درک و برآورد شدن نیازها، به تدوین استاندارد و توسعه آن روی آورند. نیاز به تدوین استانداردها باعث شد تا همگان به ضرورت یک مرجع برای تدوین استانداردها، پی ببرند. در نظام های سلامت نیز مهمترین هدف نظام ارائه خدمات سلامت، تولید و ارائه محصولی به نام سلامتی است که ارائه مناسب و با کیفیت این محصول، نیازمند تدوین و به کارگیری شاخص و سنجه هایی برای تضمین ارتقای کیفیت خدمات در درازمدت می باشد.

اندازه گیری کیفیت برای جلب اطمینان و حصول رضایت آحاد جامعه، قضاوت در زمینه عملکردها، تامین و مدیریت مصرف منابع محدود، نیازمند تدوین چنین استانداردهایی می باشد. استانداردها همچنین به سیاستگذاران نیز کمک خواهد نمود تا به طور نظام مند به توسعه و پایش خدمات اقدام نموده و از این طریق، آنان را به اهدافی که از ارائه خدمات و مراقبت های سلامت دارند، نائل و به نیازهای مردم و جامعه پاسخ دهند. علاوه بر تدوین استانداردها، نظارت بر رعایت این استانداردها نیز حائز اهمیت می باشد و می تواند موجب افزایش رضایتمندی بیماران و افزایش کیفیت و بهره وری نظام ارائه خدمات سلامت گردد. طراحی و تدوین استانداردهای مناسب برای خدمات سلامت، در زمره مهمترین ابعاد مدیریت نوین در بخش سلامت، به شمار می آید. اکنون در کشورمان، نیاز به وجود و برقراری استانداردهای ملی در بخش سلامت، به خوبی شناخته شده و با رویکردی نظام مند و مبتنی بر بهترین شواهد، تدوین شده است.

در پایان جا دارد تا از همکاری های بی دریغ سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، انجمن های علمی، تخصصی مربوطه، اعضای محترم هیات علمی در دانشگاه های علوم پزشکی، وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی و سایر همکاران در معاونت های مختلف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که نقش موثری در تدوین استانداردهای ملی در خدمات سلامت داشته اند، تقدیر و تشکر نمایم.

انتظار می رود استانداردهای تدوین شده توسط دفتر ارزیابی فناوری، تدوین استاندارد و تعرفه سلامت مورد عنایت تمامی نهادها و مراجع مخاطب قرار گرفته و به عنوان معیار عملکرد و محک فعالیت های آنان در نظام ارائه خدمات سلامت شناخته شود.

امید است اهداف متعالی نظام سلامت کشورمان در پرتو گام نهادن در این مسیر، به نحوی شایسته محقق گردد.

دکتر سید حسن قاضی زاده هاشمی

وزیر

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

انجام درست کارهای درست، متناسب با ارزش ها، مقتضیات و شرایط بومی کشور، رویکردی است که بدون شک سبب ارتقای مستمر کیفیت خدمات سلامت می گردد. از الزامات اصلی تحقق چنین اهدافی، وجود استانداردهایی مدون می باشد. استانداردهای مبتنی بر شواهد، عبارات نظام مندی هستند که سطح قابل انتظاری از مراقبت ها یا عملکرد را نشان می دهند. استانداردها چارچوب هایی را برای قضاوت در خصوص کیفیت و ارزیابی عملکرد ارائه کنندگان، افزایش پاسخگویی، تامین رضایت بیماران و جامعه و ارتقای پیامدهای سلامت، فراهم می کنند. بنابراین، ضرورت دارد تا به عنوان بخشی از نظام ارائه خدمات، توسعه یابند.

علی رغم مزایای فراوان وجود استانداردهای ملی و تاکید فراوانی که بر تدوین چنین استانداردهایی برای خدمات و مراقبت های سلامت در قوانین جاری کشور شده و اقدامات پراکنده ای که در بخش های مختلف نظام سلامت کشور صورت گرفته است؛ تا کنون چارچوب مشخصی برای تدوین استاندارد خدمات و مراقبت های سلامت در کشور وجود نداشته است.

با اقداماتی که از سال ۱۳۸۸ در دفتر ارزیابی فناوری، تدوین استاندارد و تعرفه سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صورت گرفته، بستر و فرایند منظم و مدونی برای تدوین چنین استانداردهایی در سطح ملی، فراهم آمده است.

استانداردهای تدوینی پیش رو منطبق بر بهترین شواهد در دسترس و با همکاری تیم های چند تخصصی و با رویکردی علمی تدوین شده است. کلیه عباراتی که در این استانداردها، به کار گرفته شده است، مبتنی بر شواهد می باشد. امید است که با همکاری کلیه نهادها، زمینه اجرای چنین استانداردهایی، فراهم گردد.

لازم می دانم از همکاری های شایسته همکاران محترم در معاونت آموزشی، دفاتر نظارت و اعتباربخشی امور درمان، مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی و کلیه همکاران در دفتر ارزیابی فناوری تدوین استاندارد و تعرفه سلامت که تلاش های پیگیر ایشان نقش بسزایی در تدوین این استانداردها داشته است، تقدیر و تشکر نمایم.

دکتر محمد حاجی آقاجانی

معاون درمان

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

اهداف استانداردسازی خدمات سلامت

سیاست گزاری بیمه ای

امروزه مباحث مرتبط با سیاست گذاری پوشش خدمات و خرید راهبردی مبتنی بر شواهد از اصلی ترین مباحثی هستند که در تصمیم گیری مبتنی بر شواهد مورد توجه می باشند. وجود چنین استانداردهایی در سطح ملی می تواند مبنای اصلی چنین تصمیمات راهبردی قرار گیرد.

منشور حقوق بیماران

از الزامات اطمینان از رعایت حقوق بیماران وجود استانداردهایی مرتبط با هر خدمت می باشد. این الزامات همواره سرلوحه عملکرد ارائه دهندگان خواهد بود.

ممیزی بالینی

ممیزی بالینی، فرایندی برای حصول اطمینان و تضمین عملکرد بهینه در زمینه ارائه خدمات سلامت است و استانداردها در قالب چرخه ممیزی بالینی به عنوان معیار و ملاک، عمل می کنند.

نظارت و اعتبار بخشی

وجود استانداردهایی که بر بهبود مداوم کیفیت، ارتقای ایمنی و پاسخگویی ارائه کنندگان تاکید دارد، می تواند زمینه ارزیابی نظام مند عملکرد مراکز ارائه خدمات سلامت را فراهم نماید.

محاكم قضایی

یکی از مشکلات اساسی در محاکم حقوقی و قضایی وجود شواهدی است که بتواند مبنای تصمیم گیری قرار گیرد. وجود استانداردهای مدون می تواند یکی از اصلی ترین شواهدی باشد که در چنین محاکمی مورد استناد قرار می گیرد.

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

قیمت تمام شده خدمات

برای محاسبه دقیق هزینه خدمات و مراقبت های سلامت استانداردهای تدوینی می تواند اصلی ترین منبع تعیین چنین هزینه هایی باشد.

بازنگری آیین نامه تاسیس مراکز

برای تدوین نظام مند آیین نامه تاسیس مراکز و موسسات ارائه کننده خدمات سلامت، شواهد موجود در چنین استانداردهایی می تواند چارچوب های دقیقی برای این منظور ترسیم نماید.

جهت دهی نظام آموزش علوم پزشکی کشور

از مزایای اصلی تدوین استاندارد مرتبط با خدمات و مراقبت های سلامت، شفاف شدن شکاف های نیازهای آموزشی می باشد. ضمن این که استانداردهای تدوینی می تواند در آموزش و تربیت نیروی انسانی نیز راهگشا باشد.

فرایند تدوین استانداردهای خدمات سلامت

زیر کمیته

شامل حداقل سه عضو از کارشناسان مرتبط با خدمت تخصصی است که مسئولیت دبیری آن بر عهده یکی از اعضای هیات علمی دانشگاه های علوم پزشکی کشور می باشد.

کمیته راهبری

شامل یازده عضو می باشد که یک نفر از اعضای هیات علمی مسئولیت کمیته را بر عهده دارد و شش نفر دیگر از اعضای هیات علمی مرتبط با وی مشارکت می کنند. نمایندگان از سازمان نظام پزشکی، معاونت آموزشی و معاونت درمان نیز در این کمیته فعالیت دارند.

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

کمیته فنی

شامل دو گروه عضو ثابت و متغیر می باشد. اعضای ثابت کمیته شامل شش نفر و اعضای متغیر شامل دو نفر از اعضای هیات علمی مرتبط با خدمت مربوطه می باشند که با توجه به نوع خدمت تعیین می شوند.

کارگروه کشوری

شامل شش عضو می باشد و ریاست آن بر عهده معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد. سمت دبیری این کمیته بر عهده مدیرکل دفتر ارزیابی فناوری، تدوین استاندارد و تعرفه سلامت می باشد. معاون آموزشی، معاون برنامه ریزی و نظارت سازمان پزشکی و مدیرکل دفاتر نظارت و اعتبار بخشی امور درمان و مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی از دیگر اعضای کارگروه می باشند.

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

استاندارد خدمات سلامت

راهنمای استفاده از استاندارد

سطوح شواهد مورد استناد در تدوین استاندارد خدمات سلامت

۱- مرور های نظام مند

۲- راهنماهای بالینی

۳- کتب مرجع مبتنی بر شواهد

۴- کار آزمایی بالینی استخراج شده از پایگاه داده ای مبتنی بر شواهد

۵- کتب مرجع استاندارد

۶- ضوابط، آیین نامه ها و بسته های آموزشی مورد استناد در کشور

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

۷- اجماع خبرگان

در صورت وجود راهنماهای بومی در سطح کشور، استفاده از این راهنماها نسبت به مرورهای نظام مند از اولویت بیشتری برخوردار می باشد.

قرارداد

باید هنگامی که در متن از واژه باید و الزام استفاده شده است به این معنا است که ارائه کنندگان ملزم به رعایت آن می شوند.

بهتر است هنگامی که در متن از واژه بهتر استفاده شده است به این معنی است که به ارائه دهندگان خدمت تاکید بر مورد اولویت دار شده است که در اکثر موارد باید رعایت شود.

ممکن است هنگامی که در متن از واژه ممکن استفاده شده است به این معنی است که استفاده از آن توسط ارائه دهندگان خدمت بستگی به شرایط بیمار دارد.

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

خلاصه اجرایی:

استاندارد " مراقبت های بلافاصله پس از زایمان " حاصل تلاش و زحمات همکاران معاونت های درمان و آموزشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، نماینده سازمان نظام پزشکی ایران، کارشناسان و نمایندگان ادارات فنی معاونت های بهداشت، درمان، و آموزشی وزارت متبوع می باشد. اعضا پس از دریافت ابلاغ از معاون محترم درمان وزارت متبوع کار خود را شروع کردند. در ابتدا طی 8 جلسه مطالب در دانشکده پرستاری و مامایی اهواز با حضور اعضای هیئت علمی و کارشناسان مامایی معاونت درمان دانشگاه مذکور تهیه شد. پس از تهیه هر قسمت، جلسات هماهنگی و بررسی محتوا در وزارت بهداشت با حضور نمایندگان معاونت های مختلف و سازمان نظام پزشکی مورد بررسی و تجدید نظر قرار می گرفت (طی 4 جلسه) و در نهایت توسط اعضای محترم بورد زنان و مامایی تایید نهایی انجام شد. در تهیه مطالب مذکور از سطوح مختلف شواهد شامل مرور نظام مند، راهنماهای عملکرد بالینی و کتب مرجع استفاده شده است.

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

فهرست مطالب

مقدمه

مراجع و نهاد های تصویب کننده

گروه تدوین کننده

الف- مشخصات کلی خدمت

ب- تعریف و تشریح خدمت

پ- استاندارد گزارش دهی

ت- فرایند ارائه خدمت

ث- افراد صاحب صلاحیت و استاندارد های تجویز

ج- ویژگی های ارائه کننده اصلی صاحب صلاحیت

چ- عنوان و سطح تخصص های سایر اعضای تیم ارائه کننده

ح- استاندارد های فضای فیزیکی مکان ارائه خدمت

خ- تجهیزات پزشکی سرمایه ای و زمان کاربری

د- دارو، مواد و لوازم مصرفی پزشکی مورد نیاز

ذ- عنوان خدمات درمانی و تشخیصی طبی و تصویری جهت ارائه هر واحد خدمت

ر- ویزیت یا مشاوره های لازم جهت هر واحد خدمت

ز- اندیکاسیون های دقیق جهت تجویز خدمت

ژ- دامنه نتایج قابل انتظار در صورت رعایت اندیکاسیون های مذکور

س- کنتراندیکاسیون های دقیق خدمت

ش- مدت زمان ارائه هر واحد خدمت

ص- مدت اقامت در بخشهای مختلف بستری جهت ارائه هر بار خدمت مربوطه

ض- حقوق اختصاصی بیماران

ط- مقایسه خدمات جایگزین موجود در کشور

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

مقدمه

دوران پس از زایمان از حدود یک ساعت بعد از زایمان جفت آغاز شده و تا هفته ۶ پس از زایمان ادامه دارد، یک مرحله خاص در زندگی زنان و کودکان آنها می باشد (۳ و ۴). این دوران، یک مرحله انتقالی در زندگی زنان به شمار می رود که در این دوره تطابق با فرایند مادر شدن و پذیرش مسئولیتهای مادری صورت می گیرد (۱).

۲۴ ساعت اول پس از زایمان، دوره بلافاصله پس از زایمان (Immediate postpartum) نام دارد. در این دوره مادر و کودک در معرض بیشترین خطر قرار دارند و بسیاری از عوارض ناتوان کننده و موارد مرگ مادران و نوزادان در این دوران رخ می دهد. فقدان و یا عدم کفایت مراقبت هادر این ساعات می تواند منجر به مرگ یاناتوانی مادر و یانوزاد شود. خونریزی پس از زایمان که یک علت بسیار مهم مرگ مادران است، هر ساله موجب مرگ حدود ۱۵۰۰۰۰ زن می گردد (۲).

وجود برنامه مشخص در زمینه مراقبت های پس از زایمان منجر به کاهش قابل ملاحظه میزان مرگ مادران از اواسط قرن بیستم گردیده است. در همین زمینه سازمان بهداشت جهانی توصیه بر وجود یک برنامه مراقبتی پس از زایمان برای مادر و نوزاد دارد. از این رو مراقبت های پس از زایمان که شامل مراقبت های بالینی، حمایت روحی و عاطفی و آموزش و اطلاع رسانی به مادر باشد، بسیار حائز اهمیت است.

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

گروه تدوین کننده:

- ۱- میترا کولیوند- دانشجوی دکترای بهداشت باروری عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
- ۲- شیوا بهمنش کارشناس مامایی ستاد معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
- ۳- شیوا کاظمی- کارشناس مامایی ستاد معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
- ۴- لیلا هادی پور- کارشناس اداره سلامت مادران وزارت بهداشت
- ۵- لیلا اسلامبولچی- کارشناس اداره مامایی وزارت بهداشت
- ۶- زهره مظاهری- کارشناس دفتر مشاور وزیر در امور مامایی

ناظرین:

- ۱- زهرا حاجی زاده- کارشناس مامایی، سرپرست اداره نظارت سازمان نظام پزشکی
- ۲- یونه مازیار- کارشناس ارشد مامایی، معاون فنی دفتر نظارت و اعتباربخشی امور درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۳- شیلا دعایی- کارشناس ارشد مامایی، کارشناس مسئول اداره ارزیابی فناوری های نوین سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۴- فرح بابایی- کارشناس ارشد مامایی، رییس اداره امور مامایی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۵- زهرا بهبودی مقدم- دکترای بهداشت باروری هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه تهران تهران
- ۶- دکتر فرحناز ترکستانی- متخصص زنان و مامایی، رییس اداره سلامت مادران وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

الف- مشخصات کلی خدمت

▪ عنوان خدمت به فارسی و لاتین

مراقبت های بلافاصله بعد از زایمان

Early postpartum health care

شناسه بین المللی ۵۹۴۳۰

▪ جایگاه در سرواژه های موضوعی پزشکی

MeSH (Medical Subject Headings)

All MeSH Categories

Health Care Category

Health Care Facilities, Manpower, and Services

Health Services

Community Health Services

Maternal Health Services

Early postpartum health care

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

ب- تعریف و تشریح خدمت

مراقبت های بلافاصله بعد از زایمان شامل مجموعه مراقبت هایی است که در ۲۴ ساعت اول پس از زایمان انجام می شود (۶). با توجه به این که بسیاری از موارد مرگ مادران و تعدادی از عوارض جدی پس از زایمان، در این دوران رخ می دهد، ساعات اولیه پس از زایمان در تشخیص و اداره این مشکلات به خصوص خونریزی های غیر طبیعی، بسیار بحرانی است (۳).

مراقبت های بلافاصله بعد از زایمان شامل مراقبت های بالینی، حمایت روحی و عاطفی و آموزش و اطلاع رسانی مادر باشد. مراقبت های بالینی شامل مشاهده و ارزیابی میزان خونریزی واژینال و وضعیت رحم، اندازه گیری و بررسی علائم حیاتی، بررسی عملکرد دستگاه ادراری، تسکین درد و انجام اقدامات لازم و به موقع، در موارد بروز عوارض می باشد (۳). انجام حمایت های روانی و آموزش مادر نیز موجب توانمندی وی برای مراقبت از سلامتی خود و کودکش می گردد (۷).

این مراقبت ها بعد از تثبیت وضعیت مادر و دریافت خدمات ریکاوری به مدت ۲-۱ ساعت، در بخش پس از زایمان ارائه می شود (۱۱).

• ضرورت انجام خدمت:

- در این دوره زنان در معرض خطر بزرگ خونریزی هستند و ساعات اولیه پس از زایمان در تشخیص و اداره خونریزی های غیر طبیعی بسیار بحرانی است. (۳)
- مادر و کودک در روز اول (۲۴ ساعت اول) بعد از زایمان در معرض بیشترین خطر هستند. (۴)
- آماده نمودن و راهنمایی مددجو برای نگهداری از نوزاد و حفظ سلامت خود ضروری است. (۶)
- بسیاری از موارد مرگ مادران و نوزادان و نیز عوارض ناتوان کننده ماندگار در دوران پس از زایمان رخ می دهد. (۳)

مراحل انجام:

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

- پذیرش مددجو در بخش پس از زایمان
- معاینه بالینی شامل اندازه گیری علائم حیاتی، معاینه شکم از نظر وضعیت رحم، بررسی میزان خونریزی واژینال، معاینه پرینه
- بررسی میزان درد، وضعیت دفع ادرار و سایر عوارض پس از زایمان
- درخواست آزمایش ها و بررسی های تکمیلی شامل CBC, BG, RH, HB, HCT و ...
- آموزش به مادر در زمینه بهداشت فردی و روان، بهداشت جنسی و تنظیم خانواده، تغذیه سالم، مصرف دارو، مواد مخدر، الکل، سیگار و دخانیات و مراقبت از نوزاد
- ثبت کلیه اطلاعات
- ارائه مراقبت ویژه طبق پروتکل مراقبت های ادغام یافته سلامت مادران با رعایت مفاد شرح وظیفه مصوب سازمان نظام پزشکی

پ- استاندارد گزارش دهی

گزارش نهایی باید حداقل شامل موارد ذیل باشد:

- مشخصات هویتی
گزارش باید شامل مشخصات هویتی دریافت کننده خدمت و مشخصات مرکز ارائه کننده خدمت باشد.

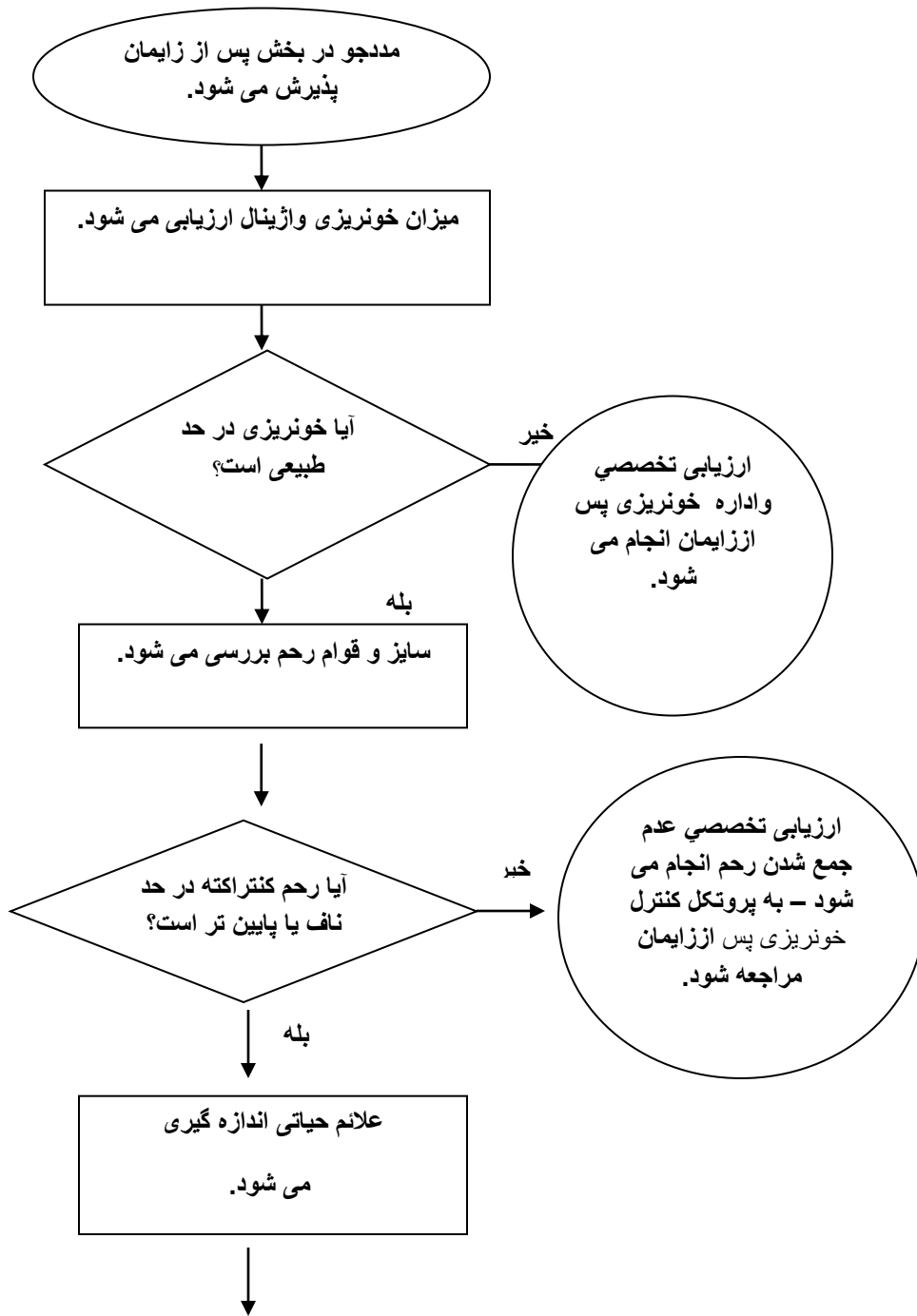
• اطلاعات بالینی و پاراکلینیکی شامل:

- اطلاعات مربوط به اقدامات تشخیصی و درمانی انجام شده و نتایج آنها
- مراقبت های انجام شده جهت مادر و نوزاد
- نتایج کلیه آزمایشات و اقدامات پاراکلینیکی و مشاوره های انجام شده

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

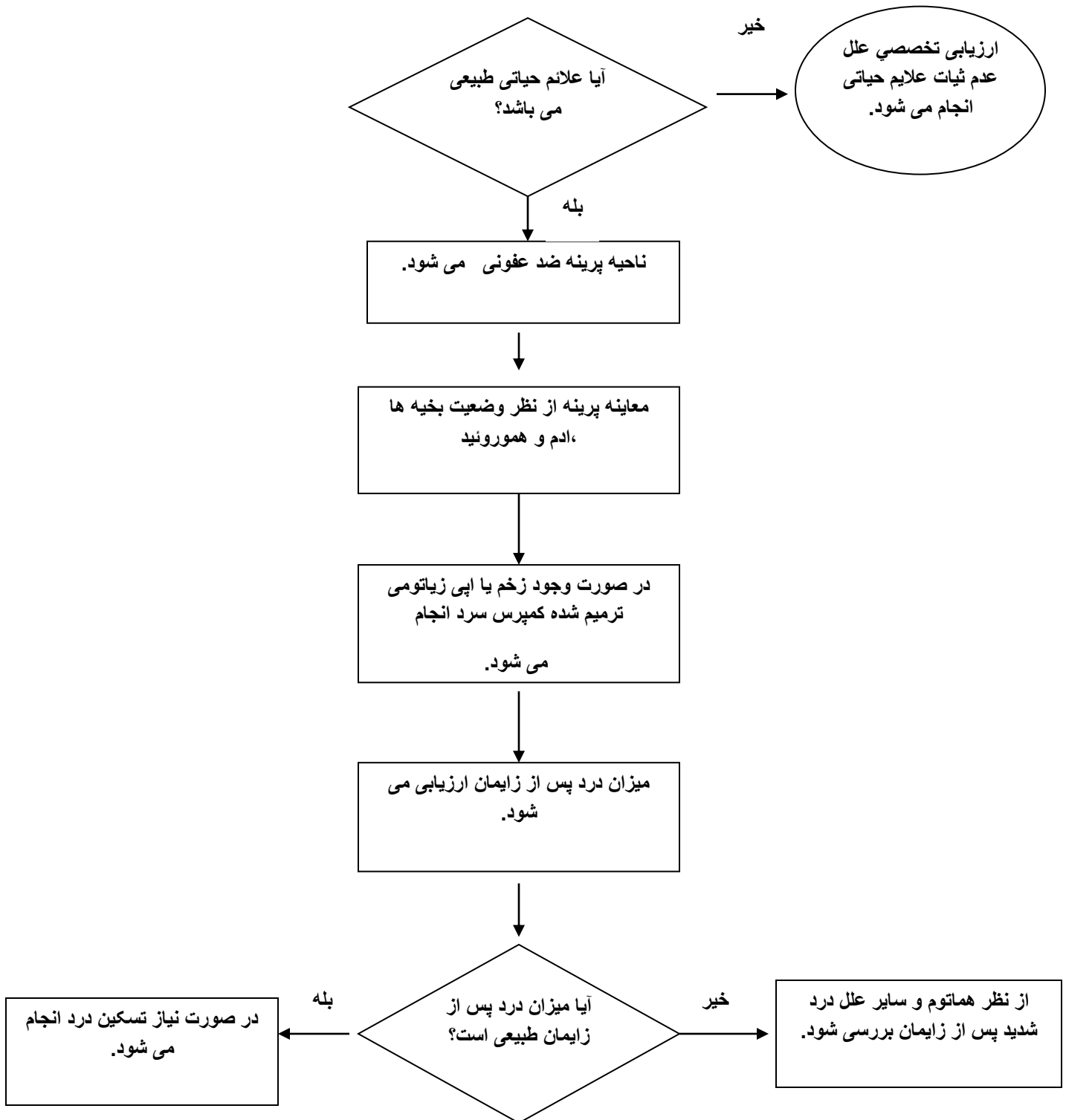
ت- فرایند ارائه خدمت: (۳-۶-۱۰)

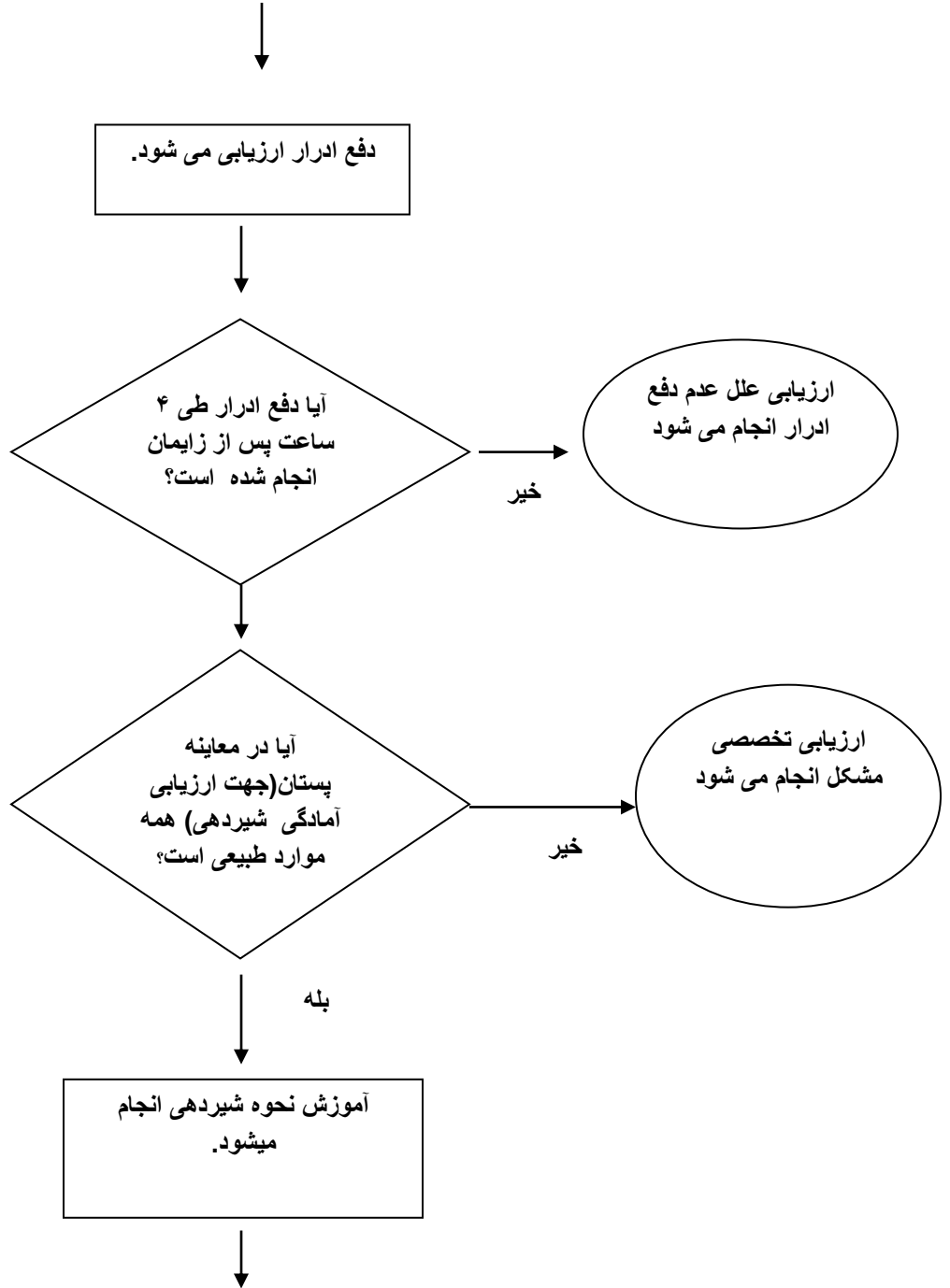
معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

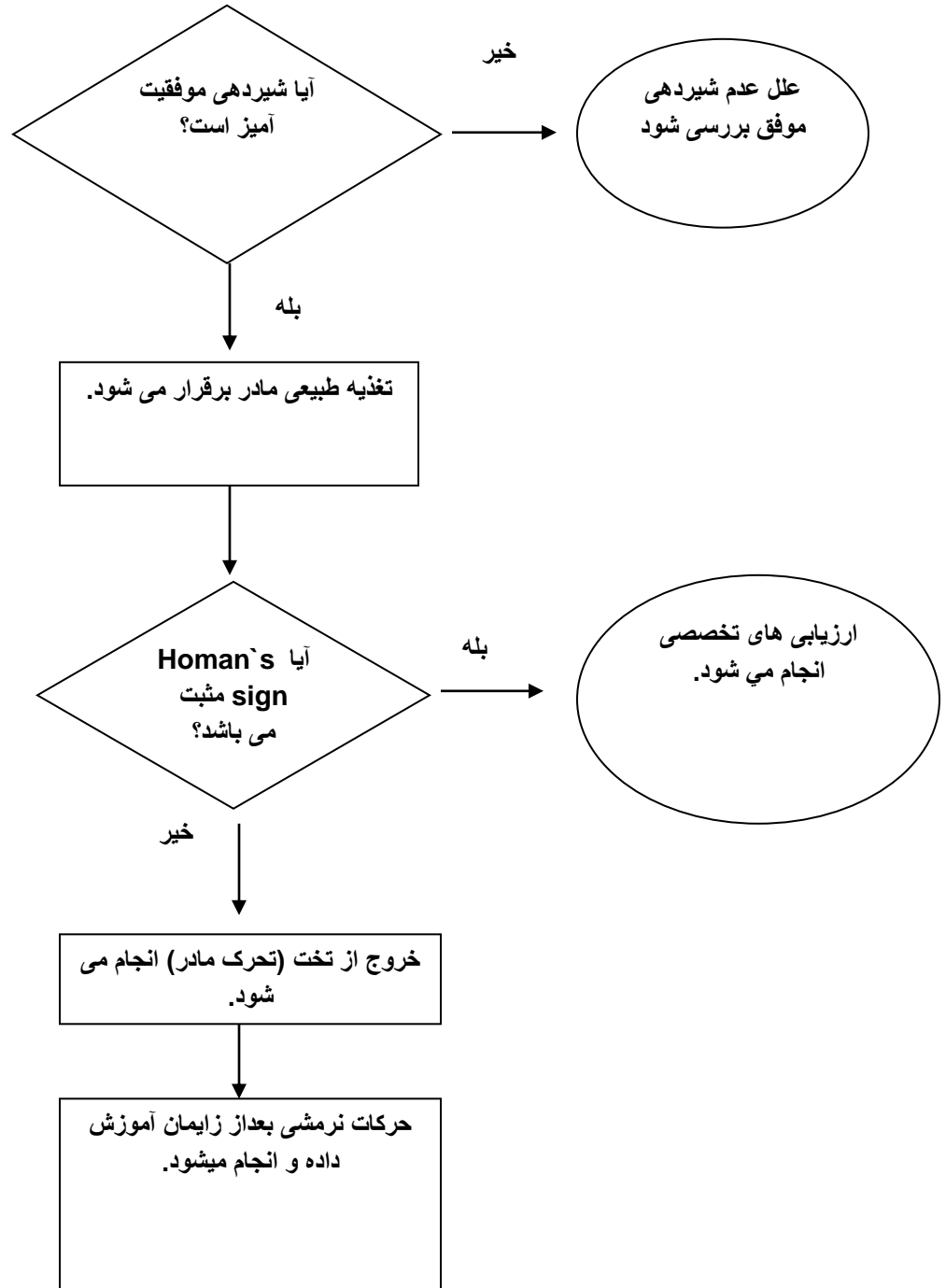
معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

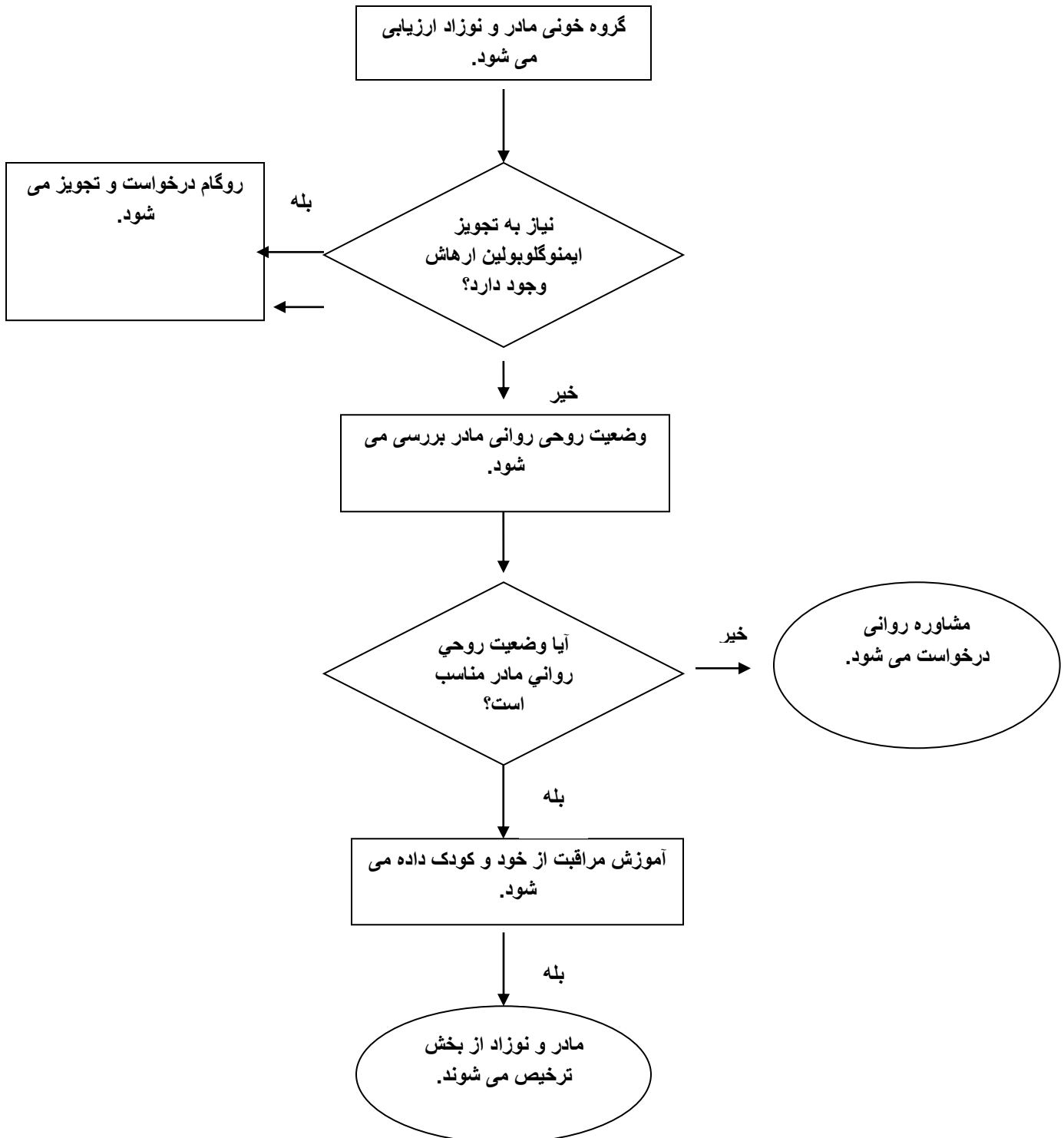

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

ث- افراد صاحب صلاحیت و استانداردهای تجویز

افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز:

- ماما (کارشناس - کارشناس ارشد - دکتر) (۳-۹)
- متخصص زنان

این افراد باید تحصیلات مامایی و پزشکی را برابر مقررات در مراکز آموزش داخلی و خارجی به پایان رسانیده و موفق به اخذ مدرک تحصیلی از مراکز معتبر مورد تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شده باشند. (۸-۹)

ج- ویژگی های ارائه کننده اصلی صاحب صلاحیت

- ماما (کارشناس و کارشناس ارشد، دکتر)
- متخصص زنان

این افراد باید تحصیلات مامایی و پزشکی را برابر مقررات در مراکز آموزش داخلی و خارجی به پایان رسانیده و موفق به اخذ مدرک تحصیلی از مراکز معتبر مورد تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شده باشند. (۸)

چ- عنوان و سطح تخصص های سایر اعضای تیم ارائه کننده
ندارد

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

ح- استاندارد های فضای فیزیکی و مکان ارائه خدمت

• مکان های مجاز ارائه :

بخش های پس از زایمان

• فضای فیزیکی:

- حداقل کف اتاق برای هر تخت باید تقریباً ۲۴ متر مربع در اتاقهای چند بیمار (عمومی) و ۳۰ متر مربع در اتاقهای خصوصی باشد. فاصله بین تختهای بیماران در اتاقهای عمومی باید ۹۰ سانتی متر باشد. (۱۱)
- کات نوزاد M^2 ۳ (استانداردهای بخش زایمان)

خ- تجهیزات پزشکی مورد نیاز تخصصی پس از زایمان (۱۲)

تعداد	عنوان تجهیزات
یک	تخت ژنیکولوژی
یک	چراغ پایه دار
یک	تابوره
یک	تخت بیمار
یک	تشنک
یک	Bed side
یک	Bed table
یک	پایه سرم
یک	کمد بیمار
یک	چهارپایه

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامہ و استاندارد خدمات

یک	کات نوزاد
یک	کات حمل نوزاد
یک	ویلچر
یک	برانکارڈ
یک	پاراوان
یک	وارمر
یک	ترازوی نوزاد
یک	ترازوی بزرگسال
یک	قد سنج یا متر نواری
یک	گوشی و فشارسنج
یک	گلوکومٹر
یک	شیردوش
یک	ترالی پانسماں- دارو
یک	ترالی حمل وسایل تمیز
یک	ترالی حمل وسایل کثیف
یک	ترالی اورژانس با کلیہ تجهیزات
یک	تخت احیا یا تختہ مخصوص احیا
یک	اکسیژن مرکزی

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

یک	اکسیژن پرتابل
یک	ساکشن مرکزی
یک	ساکشن پرتابل
یک	ست پانسمان
یک	بیکس / دیش درب دار
یک	ظرف قلوه ای
یک	کاسه فلزی
یک	سینی استیل
یک	لگن استیل
یک	چیتل فورسپس و محل نگهداری آن

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

د- داروها، مواد و لوازم مصرفی پزشکی مورد نیاز (۱۲)

میزان مصرف (تعداد یا نسبت)	اقلام مصرفی مورد نیاز
یک	اسپکولوم
به میزان لازم جهت شستشو	پنبه و مواد ضد عفونی
به میزان لازم	دستکش استریل
۳	سر سوزن (در اندازه های مختلف)
۲	سرنگ ۲ سی سی
۵	سرنگ ۵ سی سی
۳	سرنگ ۱۰ سی سی
۲	سرنگ انسولین
۲	ست سرم
۱	ست خون
۱	میکروست
۲	آنژیوکت
۲	سوند نلاتون
۲	سوند فولی
۱	کیسه ادرار
۱	چسب ضد حساسیت
۲	هیپارین لاک

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

بتادین	۵۰ سی سی
پد یا نوار بهداشتی	به میزان لازم
ماسک	۱
تورنیکه	۱
گاز استریل	۵
تیغ اره	۱
نخ بخیه	۲
ترموتر دهانی (یک بار مصرف)	۱
ملحفه، شان، حوله، رو بالشی	۱، ۱، ۳
زیر انداز مشمع	۱
ست اکسیژن تراپی	۱
سرم رینگر ۵۰۰ سی سی	۲
سرم رینگر ۱۰۰۰ سی سی	۱
سرم قندی نمکی	۱
سرم دکستروز ۵٪	۱
سرم نرمال سالین	۱
آمپول آمپی سیلین (۱ گرم)	۸
آمپول سفازولین (۱ گرم)	۸
کپسول آمپی سیلین	۸
کپسول سفالکسین	۸
کپسول هماتینیک	۳
کپسول مفنامیک اسید	۸
ویال سفتریاکسون (۱ گرم)	۴
ویال مترونیدازول (۵۰۰ میلی گرم)	۶
ویال منیزیوم سولفات (۵۰٪)	۲

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

۱	ویال دکستروز
۱	ویال پتاسیم کلراید
۲	ویال انسولین NPH
۲	ویال انسولین رگولار
۱	آمپول لیدوکائین
۲	آمپول مترژن
۵	آمپول سنتوسینون (۱۰ واحدی)
۲	آمپول هیوسین
۲	آمپول فنوباریتال
۲	آمپول پرومتازین
۲	آمپول راینتیدین
۲	آمپول متوکلوپرامید
۲	آمپول هیدرالازین
۱	آمپول ویتامین کا
۶	آمپول جنتامایسین
۱	آمپول دگزامتازون
۶	آمپول کلیندامایسین (۳۰۰ میلی گرم)
۳	قرص فنوباریتال
۲	قرص کاربامازپین
۲	قرص ایندراال
۵	قرص هیدرالازین
۸	قرص متیل دوپا

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

۲	قرص ویتامین ث
۲	قرص سفیکسیم
۳	قرص فروسولفات
۲	قرص دایمتیکون
۶	قرص استامینوفن
۲	قرص کلر دیازپوکساید
۲	قرص لووتیروکسین
۶	قرص مترونیدازول
۶	قرص کلیندامایسین
۴	کپسول داکسی سیکلین
۱	شربت آلومینیوم منیزیم
۱	شربت منیزیم هیدروکساید
۲	شیاف دیکلو فناک
۱	شیاف بیزاکودیل

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

ذ- عنوان خدمات درمانی و تشخیص طبی و تصویری جهت ارائه هر واحد خدمت:

ردیف	عنوان خدمت پارا کلینیکی	تخصص صاحب صلاحیت جهت تجویز	تعداد مورد نیاز	قبل، حین و یا بعد از ارائه خدمت (با ذکر بستری و یا سرپایی بودن)
۱	درخواست آزمایش	ماما، متخصص زنان	برحسب نیاز	بستری
۲	درخواست سونوگرافی	ماما، متخصص زنان	برحسب نیاز	بستری

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

ر- ویزیت یا مشاوره های لازم جهت هر واحد خدمت

در صورت غیر طبیعی بودن وضعیت مادر پس از زایمان ، مشاوره مورد نیاز بر طبق نظر پزشک متخصص زنان در خواست می شود .

ز- اندیکاسیون های دقیق جهت تجویز خدمت

کلیه زنانی که زایمان کرده اند.

ژ- دامنه نتایج مورد انتظار، در صورت رعایت اندیکاسیون های مذکور

- نتایج مثبت استفاده از این خدمت:
- پیشگیری از مرگ و میر به خصوص به علت خونریزی بعد از زایمان که از شایعترین علل مرگ مادران در کشورهای در حال توسعه است (۴ و ۳).
- پیشگیری از عوارض پس از زایمان مانند پرفشاری خون، عفونت، ترومبوآمبولی و ... (۴ و ۳)
- شناسایی زود هنگام مادران مستعد افسردگی پس از زایمان (۵)

• دامنه نتایج منفی

در صورت تکنیک اشتباه ماساژ رحمی امکان پرولاپس رحم ، درد و ناراحتی برای مادر وجود دارد (۵).

س) کنتراندیکاسیون های دقیق خدمت

- موارد کنتراندیکاسیون ندارد.

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

ش - مدت زمان ارائه هر واحد خدمت:

مدت زمان کل ۲۰۰-۱۷۰ دقیقه است که شامل موارد زیر می باشد:

۴۸ دقیقه، جهت ۱۲ بار اندازه گیری علائم حیاتی که هر بار اندازه گیری به طور متوسط ۴ دقیقه به طول می انجامد.

۳۶ دقیقه، جهت ۱۲ بار بررسی رحم و خونریزی واژینال که هر بررسی به طور متوسط ۳ دقیقه به طول می انجامد.

۵ دقیقه، جهت وصل سرم در صورت نیاز

۶۰ دقیقه، جهت آموزش

۱۵ دقیقه، جهت کنترل عملکرد دستگاه ادراری

۵ دقیقه، جهت کنترل پرینه و بهداشت آن

۵ دقیقه، جهت کنترل و معاینه پستان

۵ دقیقه، جهت کنترل از نظر علائم ترومبوفلیت

ص - مدت اقامت استاندارد در بخشهای مختلف بستری جهت ارائه هر بار خدمت مربوطه

اقامت در بخش پس از زایمان، حداقل ۲۴ ساعت و کمتر در صورت درخواست مادر و شرایط مساعد مادر (۱۳) -
(۱۰)

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

ض – حقوق اختصاصی بیماران

- کلیه مراحل ارائه خدمت مذکور باید دارای کیفیت مناسب بوده و خدمت توسط افراد دارای صلاحیت انجام گردد.
- باید اصول پیشگیری و کنترل عفونت، براساس استانداردهای اعلامی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام گردد.
- باید عقاید و آداب و رسوم مراجع، محترم شمرده شود.
- باید حقوق عام بیمار از جمله محرمانه بودن پرونده، احترام به کرامت انسانی و ارائه توضیحات به بیمار در مورد فرایند مراقبت، مد نظر گرفته شود.
- گزارش معاینات و نتایج آزمایشات و سونوگرافی ها باید بر اساس استانداردهای تعیین شده در پرونده مددجو ثبت گردد.
- روزهای ویزیت دوم و سوم بعد از زایمان جهت مراجعه به مراکز بهداشتی درمانی تعیین گردد و به اطلاع مددجو برسد.
- روزهای ویزیت نوزاد بعد از زایمان جهت مراجعه به مراکز بهداشتی درمانی تعیین گردد و به اطلاع مددجو برسد.
- زمان و مکان مراجعه جهت غربالگری هیپوتیروئیدی نوزاد تعیین گردد و به اطلاع مددجو برسد.
- مادر به شیردهی تشویق شود و از او در این زمینه حمایت گردد.

ط – مقایسه خدمات جایگزین موجود در کشور

جایگزین ندارد.

در نهایت، اولویت خدمت با توجه به سایر جایگزین ها چگونه می باشد؟ (با ذکر مزایا و معایب مذکور

از دیدگاه بیماران (End User) و دیدگاه حاکمیتی نظام سلامت) :

از دیدگاه نظام حاکمیتی :

جهت کاهش عوارض و مرگ مادران پس از زایمان مراقبت های بلافاصله پس از زایمان برای تمامی مادران که جهت زایمان در بیمارستان بستری شده اند انجام می شود. با توجه به این که در اهداف توسعه هزاره به ویژه در ارتباط با کاهش مرگ و میر مادران و کودکان، ارتقا سلامت مادران، ارتقاء کیفیت و امید به زندگی سالم و دستیابی جامعه به سلامت باروری، اشاره شده است و همچنین مطابق با ابلاغ سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه در چارچوب سند چشم انداز بیست ساله و مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی (پیوست شماره ۱)، در ارتباط با سیاست ها و راهبردهای ارتقای سلامت زنان با تاکید بر رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه و گسترش عدالت

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

اجتماعی با توسعه نظام های پیشگیری از آسیب های فردی و اجتماعی، ارائه خدمات مرتبط با سلامتی از جمله مراقبت های بلافاصله پس

از زایمان مادر در راستای تحقق عدالت اجتماعی و ارتقاء سلامت و توانمند سازی جامعه، مؤثر می باشد.

لذا با تاکید بر انجام مراقبت مربوطه طبق اصول تعیین شده در جهت تحقق اهداف توسعه هزاره کام برداریم.

از دیدگاه مددجویان :

ارائه خدمات مراقبت های بلافاصله پس از در راستای رعایت حقوق بیمار و عدالت اجتماعی ضروری به نظر می رسد .

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

پیوست شماره ۱ :

مشخصات جامعه سالم ایرانی در سند چشم انداز بیست ساله:

در چشم انداز بیست ساله، مشخصات جامعه سالم ایرانی چنین توصیف شده است: برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب. در این بخش از چشم انداز بیست ساله بر ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی که منجر به سلامت می شوند، تاکید گردیده است. اگرچه به مقوله سلامت در این سند مهم راهبردی به طور مستقیم نیز اشاره شده است، به جرات می توان گفت: دستیابی به سایر اهداف و ویژگی هایی که جامعه تصویر شده در این سند خواهد داشت، بدون توجه به مقوله سلامت (بهداشت و درمان) میسر نخواهد بود.

اهداف توسعه هزاره که در بزرگترین نشست سران کشورها در طول تاریخ در سال ۲۰۰۰ به تصویب رسید، به خوبی گویای این مطلب است که توسعه پایدار و همه جانبه برای همه جهان بدون تامین سلامت، ممکن نخواهد بود. در اعلامیه هزاره سوم، سازمان ملل متحد، کشورهای مختلف جهان، چه غنی و چه فقیر را متعهد کرده است که هر چه در توان دارند برای ریشه کن کردن فقر، ارتقای کرامت انسانی، عدالت، صلح، مردم سالاری و ثبات زیست محیطی انجام دهند. اهداف توسعه هزاره سوم که از اعلامیه آن نشأت گرفته اند، شامل هشت هدف زیر هستند که چهار هدف اول آن به طور مستقیم و دو هدف به طور غیر مستقیم به سلامت مربوطند و دو هدف باقیمانده نیز در نتیجه رسیدن به شش هدف قبل حاصل خواهد شد.

(۱) ارتقای سلامت مادران

(۲) کاهش مرگ و میر کودکان و نوزادان

(۳) مبارزه با HIV/AIDS

(۴) ارتقای توانمندسازی زنان و برابری جنسیتی

(۵) دسترسی همگانی به آموزش ابتدایی

(۶) ریشه کن کردن گرسنگی و فقر مطلق

(۷) ایجاد همکاری جهانی برای توسعه

(۸) تضمین پایدار زیست محیطی

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

فرم خلاصه شواهد و مستندات مربوط به تدوین شناسنامه خدمات

Early postpartum health care

عنوان علمی خدمت و کد بین المللی: مراقبتهای بلافاصله پس از زایمان - ۵۹۴۳۰

تاریخ جستجو: ۱۳۹۳

✓

✓

سطر / سطور	صفحه / صفحات	نوع و عنوان شواهد استناد شده در پاسخ به بند مذکور	تعداد یافته ها			کلید واژه های اصلی (جهت Search)	سایت / سایت های جستجو	بندهای فرم
			T.Bs	CPG	SR			
۱۱ سطر	۴۹۳ ص	کتاب کالیفرنیا	*			Postpartum-health care	کتابخانه	۱
۲۰ سطر	۲۵۲ ص	کتاب مرجع CPT	*			Postpartum-health care	کتابخانه	۲
سطر اول	۲ ص	A PRACTICAL GUIDE WHO/RHT/MSM/ 9803		*		Postnatal care	اینترنت	۳
سطر اول	۸ ص	WWW.WHO.INT		*		Postnatal care	اینترنت	۴

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

سطر ۳۳	ص ۴	WHO/RHT/MSM/ 9803	*	Postnatal care	اینترنت	۵
سطر ۴۵	ص ۸۷	www.who.int/pmnch/media/publication/aonse.. > who.opportunities for african > newborn .postnatal care	*	Postnatal care	اینترنت	۶
پاراگراف اول سطر ۵ و ۴	ص ۲۲۴ ستون دوم	http://evolve.elsevier.com/leifer/maternity	*	Postnatal care	اینترنت	۷
پاراگراف اول سطر ۶ تا ۶	ص ۷	http://whqlibdoc.who.int/hq/1998/who_RHT_MSM_9.. > WHO.postnatal care of the mother and > newborn:a practical guideline >	*	Postnatal care	اینترنت	۸
ماده ۱	۱	آیین نامه تعیین حدود صلاحیت ماماهاى کارشناس و کارشناس ارشد سال ۱۳۸۸ . وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	*	آیین نامه شرح وظایف		۹
برداشتی از کل صفحات	۲۰۳-۲۰۴	راهنمای کشوری ارائه خدمات مامایی و زایمان. بیمارستانهای دوستدار مادر. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. دفتر	*	دوران بعد از زایمان	کتابخانه	۱۰

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

سلامت خانواده و جمعیت. اداره سلامت مادران. ۱۳۹۱								
سطر ۱۲	ص ۸	www.nice.org.uk/nicemedia/pdf/cgo37fullguid.... > the national collaboration center > for primary care and royal college of general > practitioners.postnatal care		*		Postnatal care	اینترنت	۱۱
سطر ۱۰-۱۳	ص ۵۴	www.nice.org.uk/nicemedia/pdf/cgo37fullguid.... > the national collaboration center > for primary care and royal college of general > practitioners.postnatal care		*		Postnatal care	اینترنت	۱۲
ص ۲۳۶-ستون اول سمت چپ ، سطر ۲۱		http://evolve.elsevier.com/leifer/maternity		*		Postnatal care	اینترنت	۱۳

SR: مرور نظامند شواهد

CPG: راهنمای عملکرد بالینی

TB: کتب مرجع

توجه یک:

معاونت درمان

کارگروه تدوین شناسنامه و استاندارد خدمات

شواهدی که برای هر بند باید پیوست گردد، شامل صفحه اول (صفحه مربوط به عنوان و نویسنده مقاله/کتاب)، خلاصه مقاله (Abstract) و صفحه یا صفحاتی است که در نگارش شواهد مورد استفاده قرار گرفته اند.

توجه دو:

شواهد به ترتیب اعتبار شامل مرور نظامند، راهنمای طبابت بالینی و کتاب های مرجع می باشد. بنابراین سعی گردد که حتی امکان به دنبال یافتن شواهد معتبرتر باشید.

توجه سه:

در مواردی که شواهد وجود ندارد و یا اینکه شواهد جهت پاسخ به سوالات فرم کافی به نظر نمی رسد، به موارد ذیل توجه نمائید:

- ۱- در خصوص مداخلات بالینی و دارویی، مطالعات غیر RCT، چندان قابل اعتماد نیستند. البته در برخی موارد مانند خدمات پاراکلینیک غیر مداخله ای شاید بتوان به مطالعات Cohort یا حتی Case Study نیز به عنوان شواهد، استفاده نمود.
- ۲- پانل خبرگان (Review Panel) در مواردی که شواهد قابل استناد وجود ندارد، مورد استفاده قرار گیرد.